

MASARYKOVA
UNIVERZITA

Přístup k datům za účelem vědeckého výzkumu

Mgr. Bc. Michal Koščík, Ph.D.

Právní rámec sběru, zpracování, uchovávání a užívání výzkumných dat (GA15-20763S)

Jak moc jsou data otevřená pro vědce?

- Má výzkumník privilegia na přístup k datům?
- Má výzkumník výjimky z práva duševního vlastnictví?
- Má výzkumník zvláštní vztah k veřejným institucím?

Privilegia a výjimky

- Akademická svoboda
- Vědecká licence (OZ)
- Citační licence (31 AutZ)
- Knihovní licence (37 AutZ)
- Zákonná licence vytěžovat databázi (§92 AutZ)
- GDPR (privilegovaný režim pro sekundární užití údajů)

Jak vůbec poznáme kdo je výzkumník či vědec?

Dle cíle ?

- Osoba, která se snaží zjistit objektivní poznání/pravdu
- ? a toto poznání šířit dál?

Dle metody ?

- Osoba, která získává informace prostřednictvím vědecké metody

Dle kvalifikace ?

- Osoba, která výzkum dělat umí
- Již aspoň jednou v minulosti prokazatelně dělala

Dle motivace ?

- Individuální – komerční zájem
- Obecné dobro

Kdo je vlastně nositelem privilegií (výjimek)

Instituce

- Výzkumná privilegia jako důvod existence instituce
- Nositelem výjimek instituce sledující výzkumný cíl

Výzkumník

- Výzkum jako lidské právo

Výzkum jako základní lidské právo

LZP EU/ LZPS

- umělecká tvorba a vědecké bádání nesmějí být omezovány (EU)
- Svoboda vědeckého bádání a umělecké tvorby je zaručena. (LZPS)
- akademická svoboda musí být respektována

Výzkum je však realizace dalších práv:

- Svoboda projevu a informací
- Právo na vzdělání
- Právo svobodné volby povolání a podnikání

Avšak proporcionálně k:

- Soukromí
- Osobních údajů
- Právo na vlastnictví

Akademická svoboda (dle ZVŠ)

- právo učit se zahrnující svobodnou volbu zaměření studia v rámci studijních programů
- svoboda vědy, výzkumu a umělecké tvorby a zveřejňování jejich výsledků,
 - Jak zveřejňovat výsledek chráněný jiným právem?

VÝJIMKY Z PRÁVA AUTORSKÉHO

Užití pro osobní potřebu

- Za užití díla podle tohoto zákona se nepovažuje užití pro osobní potřebu fyzické osoby, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, nestanoví-li tento zákon jinak.
 - Pokud je výzkum činnosti jednotlivce, k čemu potřebujeme další výjimky?

Citační licence

- Do práva autorského nezasahuje ten, kdo užije dílo při vědeckém výzkumu, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, a nepřesáhne rozsah odpovídající sledovanému účelu;
 - Omezení účelem avšak ne kvalifikací
 - I zde platí třístupňový test (není v rozporu s běžným způsobem užití díla a nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.

Knihovní licence

Do práva autorského nezasahuje knihovna, archiv, muzeum, galerie, škola, vysoká škola
zpřístupňuje-li dílo jehož užití není předmětem prodejních nebo licenčních podmínek pro účely výzkumu nebo soukromého studia takových osob,

Bezúplatné licence k databázi

- Do práva pořizovatele jím zpřístupněné databáze též nezasahuje **oprávněný uživatel**, který vytěžuje nebo zužitkovává podstatnou část obsahu databáze
 - pro účely vědecké nebo vyučovací, uvede-li pramen, v rozsahu odůvodněném sledovaným nevýdělečným účelem, a

Shrnutí

- Jedná se o právo užít již zveřejněné a existující dílo
 - U databáze navíc požadavek oprávněného uživatele
- Nejedná se o právo přistupovat k jakýmkoli informacím nebo k jakémukoliv dílu
- Akcentuje se nekomerční využití, ale neakcentuje se kvalifikace a povětšinou ani povaha subjektu
- Ne všechna data jsou „dílem“ nebo „databází“
 - (srov. případy ...Ryanair, APIS)

PŘÍSTUP NA ZÁKLADĚ INFORMAČNÍHO ZÁKONA

Žádný zvláštní režim

- Výzkumník nemá privilegia přístupu
- Výzkumné instituce nemusí sdělovat informace, která jsou předmětem ochrany práva autorského
 - POZOR! – ne všechna data jsou předmětem ochrany práva autorského

SEKUNDÁRNÍ UŽITÍ OSOBNÍCH ÚDAJŮ

GDPR

- *není možné v době shromažďování osobních údajů v plném rozsahu stanovit účel zpracování osobních údajů pro účely vědeckého výzkumu*
- *Privilegium: stanovení obecných oblastí výzkumu nebo části výzkumných projektů*

GDPR

- Legitimizuje „další zpracování“ *pro účely archivace ve veřejném zájmu, pro účely vědeckého či historického výzkumu nebo pro statistické účely*
- a to i v případě tzv. *zvláštních kategorií osobních údajů*
- legitimizuje i analýzu dat v rámci tzv. zdravotních registrů
- v recitálu 159 nabízí interpretační pravidlo, v rámci něhož má být výzkum chápán velmi široce

Výjimka není bezbřehá

- Pořád se bude jednat o zpracování osobních údajů
- Sběr a zpracování podléhá požadavkům na jasné stanovení účelu a z toho vyplývajících
 - účelových omezení,
 - minimalizaci údajů
 - zachování integrity a důvěrnosti.

Otázka role autonomie vůle subjektu

- **Není řešena jeho role při dalším zpracování**
 - Je k sekundárnímu užití nutný výslovný souhlas subjektu?
 - Stačí vhodné záruky a transparentnost?
- **Problém de-anonymizace – užití by nemělo být další šíření**
 - Problém zejména pro open data

Kvalifikace subjektu

- Veřejný zájem (?)
 - další zpracování pro účely archivace **ve veřejném zájmu**, pro účely vědeckého či historického výzkumu
 - ...
- Titul dle článku 6: zpracování je nezbytné pro splnění úkolu prováděného ve veřejném zájmu nebo při výkonu veřejné moci, kterým je pověřen správce;
- Toto nařízení se nevztahuje na zpracování osobních údajů fyzickou osobou v rámci činnosti čistě osobní povahy;

Shrnutí

- GDPR umožňuje druhotné užití osobních údajů
 - Výměnou za vyšší garance a záruky

PŘÍSTUPU K DATŮM JINÝCH VÝZKUMNÍKŮ

Praktické problémy

Přístup k datům obsahující osobní údaje

- Jak prokážu, že nemají „právní vady“
- Pomůže kodex chování a pečť?

Vznik databázového práva nad sesbíranými sdílenými daty

- Ne všechna data jsou databázově chráněna
- Pokud někdo posbírá mnoho střípků z repozitářů, získá databázové právo
- Ten co data sesbíral nemá v ruce nic

Děkuji za pozornost
<http://a.openalt.cz/351>